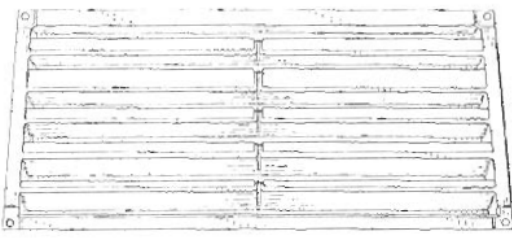
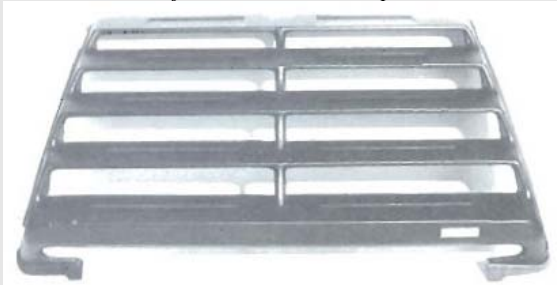

Hoge Raad, 29 november 1985, Screenoprints v Citroën

Autojaloezie van Citroën

Autojaloezie van Screenoprints

AUTEURSRECHT

• [Werken van toegepaste kunst – maatstaf originaliteit en kunstwaarde ?](#)

De vraag welke maatstaf moet worden aangelegd bij het oordeel of er sprake is van een „werk van toegepaste kunst” in de zin van deze wetsbepaling, wordt in de Nederlandse rechtspraak en literatuur niet eenstemmig beantwoord. In een deel van de rechterlijke uitspraken en bij het merendeel van de schrijvers ziet men - zij het niet altijd in gelijkkluidende bewoordingen - als (genoegzaam) vereiste vermeld dat er sprake is van een **werk met een eigen oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt (opvatting A)**; bij een enkele schrijver en in een aantal rechterlijke uitspraken wordt daarenboven de eis gesteld dat het werk „**een zekere kunstwaarde**” vertoont, hetgeen ook wel aldus wordt geformuleerd dat daarin „een zeker kunstzinnig streven van de maker” tot uitdrukking dient te komen (**opvatting B**). Algemeen wordt aangenomen dat ook bij opvatting B een betrekkelijk gering gehalte aan kunstwaarde genoeg is.

SAMENLOOP AUTEURSRECHT EN MODELRECHT

• [Hoge Raad stelt vragen van uitleg aan Benelux-gerechtshof over „Werk van toegepaste kunst”, art. 10\(1\)\(11\) Aw, en „Model met een duidelijk kunstzinnig karakter”, art. 21 BTMW.](#)

1. Is voor de in art. 21 bedoelde bescherming van (tekening of) modellen uit hoofde van de Auteurswet vereist:

a. dat het model een werk is met een eigen oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt;

b. dat het model daarenboven een zekere kunstwaarde vertoont, waarbij een betrekkelijk geringe kunstwaarde voldoende is;

c. dat het model daarenboven een meer dan geringe kunstwaarde vertoont?

2. Indien vraag 1 sub c bevestigend wordt beantwoord, welke maatstaf geldt dan voor de kunstwaarde die het model moet vertonen?

3. Geldt het bepaalde in art. 21, met name het bepaalde in het tweede lid, ook voor niet-gedeponeerde modellen?

4. Maakt het voor de beantwoording van vraag 3 verschil of het niet-gedeponeerde model is tot stand gekomen voor of na het in werking treden van de BTMW?

Vindplaatsen: NJ 1987, 880; BIE 1987, nr. 15

Hoge Raad, 29 november 1985

(Snijders, Royer, De Groot, Hermans, Boekman)

Arrest

In de zaak van

Screenoprints (Vacuum Formers) Limited, te Hawkwell, Hockley, Essex, Engeland, eiseres tot cassatie, adv. Mr. E. Korthals Altes,

tegen

Citroën Nederland BV, te Amsterdam, verweerster in cassatie, adv. Jhr.Mr.J.L.R.A. Huydecoper.

1. Het geding in feitelijke instanties

Screenoprints heeft bij exploit van 3 febr. 1981 Citroën gedagvaard voor de Rb. te Amsterdam en gevorderd, zoals nadien bij akte gewijzigd,

I. Citroën te bevelen elke handeling in strijd met de aan Screenoprints toekomende auteursrechten op de Auto-plas-sunvisors te staken en gestaakt te houden met ingang van de datum van het te dezen te wijzen vonnis, zulks op verbeurte van een aan Screenoprints te betalen dwangsom van f 10 000 voor elke overtreding; subs.

II. Citroën te bevelen de slaafse navolging van de producten van Screenoprints te staken en gestaakt te houden met ingang van de datum van het te dezen te wijzen vonnis, zulks op verbeurte van een aan Screenoprints te betalen dwangsom van f 10 000 voor elke overtreding.

Nadat Citroën tegen die vorderingen verweer had gevoerd, en harerzijds in reconventie had gevorderd het door Screenoprints gelegde revindicatoire beslag onrechtmatig te verklaren en Screenoprints te veroordelen de door haar geleden schade, nader op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet, vermeerderd met de wettelijke rente, te vergoeden, welke vordering zij bij akte heeft vermeerderd in dier voege dat zij een beroep doet op de nietigheid van het door Screenoprints op 30 juni 1976 onder nr. 0195700 verrichte Benelux-modeldepot, zulks op grond van de omstandigheid dat daardoor krachtens art. 4 lid 1 sub a BTMW geen recht op het in dat depot begrepen model is verkregen en zij de Rb. verzoekt ambtshalve doorhaling van vorenbedoeld depot te bewerkstelligen, tegen welke nietigverklaring van haar modeldepot Screenoprints

zich niet heeft verzet, heeft de Rb. bij vonnis van 14 juli 1982 in conventie de vorderingen afgewezen en in reconventie Screenoprints veroordeeld tot vergoeding van de, nader bij staat op te maken en volgens de wet te vereffenen schade die Citroën ten gevolge van het op 26 jan. 1981 gelede beslag geleden heeft, vermeerderd met de wettelijke rente vanaf 8 juli 1981 tot de voldoening, het op 30 juni 1976 door Screenoprints onder nr. 0195700 bij het Benelux-Bureau voor Tekeningen of Modellen gedane Benelux-depot nietig verklaard en de doorhaling van de inschrijving van genoemd depot gelast.

Tegen dit vonnis zo in conventie als in reconventie heeft Screenoprints hoger beroep ingesteld bij het Hof te Amsterdam.

Bij arrest van 24 febr. 1984 heeft het hof het vonnis van de Rb. bekrachtigd.

Het arrest van het hof is aan dit arrest gehecht.

2. Het geding in cassatie

Tegen het arrest van het hof heeft Screenoprints beroep in cassatie ingesteld. De cassatiedagvaarding is aan dit arrest gehecht en maakt daarvan deel uit.

Citroën heeft geconcludeerd tot verwerping van het beroep.

De zaak is voor pp. bepleit door hun advocaten.

De [conclusie](#) van de A-G Biegman-Hartogh strekt tot het in deze zaak voorleggen van vragen van uitlegging betreffende art. 21 BTMW aan het BGH, met aanhouding van iedere verdere uitspraak en met schorsing van het geding totdat dit hof op de vragen uitspraak zal hebben gedaan.

3. Beoordeling van het middel

3.1 In cassatie is in deze zaak nog slechts aan de orde de vraag of Screenoprints uit hoofde van de Auteurswet 1912 aanspraak kan maken op bescherming van haar in de procedure bedoelde sun-visors (autojaloezieën) van het merk Autoplas.

Het hof heeft deze vraag ontkennend beantwoord op grond van de volgende overweging:

„4.9 Bescherming op grond van de Auteurswet is ook bij modellen niet uitgesloten indien het model een duidelijk kunstzinnig karakter vertoont. Beschermd wordt dan niet de gebruiksfunctie van het model maar de daarin gelegen kunstwaarde. Pp. hebben over het al dan niet kunstzinnige van de Autoplas-visors tegenstrijdige deskundigenrapporten overgelegd. Het hof is van oordeel dat de getoonde autojaloezieën niet in die mate een persoonlijk stempel dragen dat de vorm daarvan als kunst kan worden beschouwd. Screenoprints kan derhalve ook geen beroep doen op auteursrechtelijke bescherming.”

Daartegen richt zich het middel met de volgende klacht:

„Aldus heeft het hof bij de beoordeling van de vraag of de door Screenoprints gemaakte (sun)visors of autojaloezieën van het merk Autoplas, bestemd voor de Citroën-auto's CX, GSA en Visa, voor bescherming op grond van de Auteurswet in aanmerking komen, een onjuiste en met de Auteurswet strijdige maatstaf aangelegd, omdat voor bescherming van modellen van nijverheid als bedoeld in art. 10 lid 1 onder 10e Au-

teurswet niet vereist is dat het model een duidelijk kunstzinnig karakter vertoont resp. kunstwaarde bezit resp. als kunst kan worden beschouwd, waaraan het bepaalde in art. 21 lid 1 BTMW niet kan afdoen. Dit heeft althans te gelden indien het gelijk in het onderhavige geval betreft objecten welke niet met toepassing van deze wet als model bij het in die wet bedoelde Benelux-Bureau zijn ingeschreven.”

3.2 Het middel gaat, mede blijkens de toelichting, ervan uit dat het hof de vraag of de hier bedoelde modellen voor bescherming in aanmerking komen uit hoofde van de Auteurswet, heeft getoetst aan het criterium genoemd in art. 21 lid 1 BTMW, en klaagt dat het hof tot zijn ontkennende beantwoording is gekomen op grond van een onjuiste uitleg van dat criterium en een onjuist oordeel over het toepassingsgebied van dat artikel. Het stelt aldus vragen aan de orde over de uitleg van de BTMW. De HR zal deze vragen op de voet van art. 6 leden 2 en 3 Verdrag betreffende de instelling en het statuut van het BGH aan dat hof ter beantwoording voorleggen.

3.3 De relevante feiten kunnen, op grond van hetgeen het hof heeft vastgesteld, als volgt worden omschreven:

a. Het geding betreft de beweerde namaak of nabootsing van zgn. (sun)visors of autojaloezieën van het merk Autoplas, bestemd voor de Citroën-auto's CX, GSA en Visa, welke door Screenoprints zijn vervaardigd en op de Nederlandse markt gebracht.

b. Screenoprints kan geen recht op bescherming van haar modellen tegen nabootsing ontleen aan de BTMW, omdat haar depot van 30 juni 1976 van een „niet nader aangeduide autojaloezie” nietig is verklaard op grond van niet-nieuwheid en niet is gebleken dat zij na 1 jan. 1975 andere modellen van autojaloezieën bij het Benelux-Bureau heeft gedeponeerd.

c. Niet staat vast of de litigieuze modellen tot stand zijn gekomen voor of na het in werking treden van de BTMW.

3.4 Screenoprints heeft haar beroep op auteursrechtelijke bescherming gebaseerd op art. 10 lid 1 sub 10e (thans vernummerd tot 11e) Auteurswet. Deze wetsbepaling vermeldt „werken van toegepaste kunst en tekeningen en modellen van nijverheid” als behorende tot de werken van letterkunde, wetenschap of kunst, waarvan het uitsluitend recht tot openbaarmaking en verveelvoudiging krachtens art. 1 Auteurswet - behoudens beperkingen bij de wet gesteld - aan de maker toekomt. Daarbij moet men - naar algemeen wordt aanvaard - ervan uitgaan dat de zinsnede „tekeningen en modellen van nijverheid” niet meer is dan een nadere aanduiding van werken die zijn begrepen onder de omschrijving „werken van toegepaste kunst”.

De vraag welke maatstaf moet worden aangelegd bij het oordeel of er sprake is van een „werk van toegepaste kunst” in de zin van deze wetsbepaling, wordt in de Nederlandse rechtspraak en literatuur niet eenstemmig beantwoord. In een deel van de rechterlijke uitspraken en bij het merendeel van de schrijvers ziet men - zij het niet altijd in gelijkkluidende bewoordingen - als (genoegzaam) vereiste vermeld dat er sprake is van een werk met een eigen oorspronkelijk karakter, dat het

persoonlijk stempel van de maker draagt (opvatting A); bij een enkele schrijver en in een aantal rechterlijke uitspraken wordt daarenboven de eis gesteld dat het werk „een zekere kunstwaarde" vertoont, hetgeen ook wel aldus wordt geformuleerd dat daarin „een zeker kunstzinnig streven van de maker" tot uitdrukking dient te komen (opvatting B). Algemeen wordt aangenomen dat ook bij opvatting B een betrekkelijk gering gehalte aan kunstwaarde genoeg is.

3.5 Tegen deze achtergrond stelt het middel in de eerste plaats de vraag aan de orde of de in art. 21 BTMW genoemde maatstaf gelijk is aan die van art. 10 Auteurswet, hetzij conform opvatting A, hetzij conform opvatting B, ofwel strenger is dan die van art. 10 Auteurswet en voor de mogelijkheid van bescherming krachtens de Auteurswet tegelijkertijd met bescherming krachtens de BTMW meer dan een betrekkelijk gering gehalte aan kunstwaarde vereist, en voorts de vraag of art. 21 BTMW, althans voor wat betreft het tweede lid, alleen geldt voor gedeponeerde of ook voor niet-gedeponeerde modellen.

3.6 Een en ander leidt tot de hierna te formuleren vragen.

4. Beslissing

De HR:

Verzoekt het BGH uitspraak te doen over de volgende vragen van uitleg van de BTMW:

1. Is voor de in art. 21 bedoelde bescherming van (tekening of) modellen uit hoofde van de Auteurswet vereist:

a. dat het model een werk is met een eigen oorspronkelijk karakter, dat het persoonlijk stempel van de maker draagt;

b. dat het model daarenboven een zekere kunstwaarde vertoont, waarbij een betrekkelijk geringe kunstwaarde voldoende is;

c. dat het model daarenboven een meer dan geringe kunstwaarde vertoont?

2. Indien vraag 1 sub c bevestigend wordt beantwoord, welke maatstaf geldt dan voor de kunstwaarde die het model moet vertonen?

3. Geldt het bepaalde in art. 21, met name het bepaalde in het tweede lid, ook voor niet-gedeponeerde modellen?

4. Maakt het voor de beantwoording van vraag 3 verschil of het niet-gedeponeerde model is tot stand gekomen voor of na het in werking treden van de BTMW?

houdt iedere verdere uitspraak aan totdat het BGH naar aanleiding van dit verzoek uitspraak zal hebben gedaan.

Conclusie Advocaat-Generaal Biegman-Hartogh

Conclusie A-G Mr. Biegman-Hartogh:

1. Eiseres tot cassatie, Screenoprints, vervaardigt en verhandelt sinds omstreeks 1971 autojaloezieën, zgn. (sun-)visors, onder het merk Autoplas voor vele typen auto's; verweerster Citroën, die oorspronkelijk voor de door haar op de markt gebrachte auto's visors verkocht afkomstig van Screenoprints, betreft de jaloezieën

sinds enige tijd van Autoclima International SPA te Turijn. De visors van Autoclima onderscheiden zich, behalve in prijs, niet of nauwelijks van de Autoplasvisors (zie uitvoeriger over de feiten het vonnis van de Rb. van 14 juli 1982, p. 4/5 sub 1, overgenomen in het arrest van het hof, p. 4 sub 3).

2. De in de inleidende dagvaarding zowel op de BTMW als op de Auteurswet 1912 gegronde vorderingen van Screenoprints zijn bij akte (stuk nr. 7) gewijzigd in die zin, dat het petitum voor zover steunend op de BTMW kwam te vervallen daar aan art. 4 niet was voldaan, maar dat subs. een vordering op grond van slaafse navolging (art. 1401 BW) werd toegevoegd. Het door Citroën in reconventie gedaan verzoek (stuk nr. 8) tot nietigverklaring van het desbetreffende Beneluxdepot met bevel tot doorhaling van de inschrijving heeft de Rb. ingewilligd; de vorderingen van Screenoprints in conventie zijn afgewezen.

3. In hoger beroep heeft het hof dit vonnis bekrachtigd. Van's hofs overwegingen wordt thans uitsluitend aangevallen r.o. 4.9 aangaande de auteursrechtelijke grondslag van de vordering van Screenoprints, die luidt:

„Bescherming op grond van de Auteurswet is ook bij modellen niet uitgesloten indien het model een duidelijk kunstzinnig karakter vertoont. Beschermd wordt dan niet de gebruiksfunctie van het model maar de daarin gelegen kunstwaarde. Pp. hebben over het al dan niet kunstzinnige van de Autoplas-visors tegenstrijdige deskundigenrapporten overgelegd. Het hof is van oordeel dat de getoonde autojaloezieën niet in die mate een persoonlijk stempel dragen dat de vorm daarvan als kunst kan worden beschouwd. Screenoprints kan derhalve ook geen beroep doen op auteursrechtelijke bescherming."

In het cassatiemiddel wordt aangevoerd dat het hof een onjuiste en met de Auteurswet strijdige maatstaf heeft aangelegd door als voorwaarde te stellen dat het model een „duidelijk kunstzinnig karakter" moet vertonen, althans wanneer het gaat om voorwerpen die niet als model ingevolge de BTMW zijn ingeschreven. Met dit middel worden, mede gezien de in de pleitnota van Mr. Korthals Altes gegeven toelichting, aan Uw Raad voorgelegd drie vragen:

1. is het juist om voor bescherming op grond van de Auteurswet de eis te stellen dat voorwerpen van (op nijverheid) toegepaste kunst een zekere „kunstwaarde" bezitten?

2. heeft de BTMW de hier bedoelde eis verzwaard door in art. 21 de term „een duidelijk kunstzinnig karakter" te bezigen? en zo ja (subs.):

3. geldt deze strengere eis dan uitsluitend voor de ingevolge art. 3 BTMW gedeponeerde tekeningen en modellen, of ook voor de niet gedeponeerde?

5. De raadsman van Citroën stelt zich op het standpunt dat het hof in de bestreden rechtsoverweging met de op een na laatste zin slechts doelt op het persoonlijk karakter dat voor auteursrechtelijke bescherming wordt vereist, en dat het hof geen ander criterium heeft aangelegd dan dat van „oorspronkelijkheid", zoals naar Nederlands recht in brede kringen aanvaard.

Dit standpunt lijkt mij, gezien de eerste zin van r.o. 4.9: „Bescherming ... indien het model een duidelijk kunstzinnig karakter vertoont“, en voorts de woorden „kunstwaarde“, „het kunstzinnige“ en „kunst“ in deze rechtsoverweging, moeilijk houdbaar. De verwijzing naar het in r.o. 4.8 neergelegde komt mij eveneens weinig overtuigend voor, aangezien het hof daar toetst aan een van de vereisten die voor bescherming op grond van art. 1401 BW (slaafse navolging) worden gesteld, terwijl in r.o. 4.9 wordt aangegeven wat naar 's hofs oordeel vereist is voor bescherming op grond van de Auteurswet. Die vereisten zijn niet dezelfde, en zij hebben ook een onderling verschillende strekking, zoals de raadsman van Screenoprints (repliek in cassatie sub 2, p. 2/3) m.i. terecht aanvoert, verwijzend naar Onrechtmatige daad VI (Martens), nr. 25 sub 3 en nrs. 105 e.v.

Subs. wordt door Citroën uitvoerig verdedigd dat, indien al het hof zijn oordeel mede heeft doen steunen op een appreciatie van de kunstwaarde van het ontwerp van Screenoprints, dit niet van een onjuiste rechtsopvatting blijk zou geven. Daarmede zijn wij dan terug bij de boven sub 4 vermelde vraag 1, waarover straks iets meer.

6. Tenslotte brengt Citroën sub 2-4 van haar dupliek in cassatie nog in het midden dat Screenoprints geen belang heeft bij het thans aan de orde gestelde, aangezien zij niet heeft gesteld tijdig de in art. 21 lid 3 jo. art. 24 BTMW bedoelde verklaring te hebben afgelegd; uit de ten processe vaststaande feiten zou daarom voortvloeien dat aan art. 21 lid 3 niet was voldaan, zodat haar beroep op auteursrechtelijke bescherming toch niet kan slagen.

Daargelaten echter dat niet gestelde feiten zoals deze m.i. zelden ten processe komen vast te staan, schijnt het mij toe dat een zodanige stelling niet met vrucht voor het eerst (bij dupliek) in cassatie kan worden aangevoerd.

7. Wat betreft de in dit geding aan de orde gestelde vragen dan nu het volgende. Naar mijn mening behoeft ik hierop thans inhoudelijk nog niet in te gaan, aangezien Uw Raad m.i. niet zal kunnen beslissen alvorens de zaak aan het BGH is voorgelegd ter beantwoording van prejudiciële vragen van uitleg (zie hierna sub 11). Ik moge dan ook volstaan met te verwijzen naar de vele geschriften van hen die op dit gebied deskundig zijn.

8. Ten aanzien van vraag 1, of voor auteursrechtelijke bescherming in het algemeen het vereiste van een zekere „kunstwaarde“ moet worden gesteld, zie de rechtspraakgegevens en opgave van schrijvers pro en contra, vermeld in Onrechtmatige daad VI (Martens), nr. 25 sub 2, waaraan thans nog toe te voegen Verkade, Bescherming van het uiterlijk van produkten, 1985, nr. 102, die evenals de meeste schrijvers, het stellen van dit vereiste onjuist acht.

9. Ten aanzien van vraag 2, of art. 21 BTMW het zoeven genoemde vereiste van kunstwaarde (in het leven roept dan wel) verzwakt, zie men Hof 's-Hertogenbosch 6 febr. 1980, BIE 1982, p. 313, m.nt. WLH, Martens, a.w., nr. 24 sub 5 met de door hem vermelde schrijvers, voorts Cohen Jehoram, Cumula-

tieve rechtsbescherming van industriële vormgeving en de eenheid van de intellectuele eigendom, BIE 1984, p. 183 e.v. (p. 185) en Verkade, a.w., nrs. 108 t/m 111. Zie voor de tekst van, en de MvT bij het Benelux-Verdrag met als Bijlage de BTMW: Trb. 1966, 292, en met betrekking tot art. 21 met name p. 43 e.v. en 61 e.v. 10. Vraag 3 tenslotte is gesteld - en beantwoord - door Haardt, Het recht op een tekening of model en het auteursrecht, NJB 1974, p. 1173 e.v.; zie hierover Martens, a.w., nr. 24 sub 5, p. VI-25/26 en Verkade, a.w., p. 149/150 en 152/153.

11. De in het cassatiemiddel aan de orde gestelde vragen betreffen de uitleg van art. 10 lid 1 aanhef en sub 10 Auteurswet 1912. Men kan m.i. echter deze bepaling niet uitleggen zonder daarbij - in elk geval wat betreft de vragen 2 en 3 - tevens te betrekken de interpretatie van art. 21 BTMW, ervan uitgaande dat de BTMW (de naam alleen duidt er reeds op) prevaleert boven de (Nederlandse) Auteurswet, zie daaromtrent Haardt, t.a.p., p. 1178 en 1180, Verkade, a.w., nr. 10 jo. nr. 9 met meer gegevens. Het komt derhalve noodzakelijk voor dat over de vragen 2 en 3 praejudiciële vragen van uitleg worden gesteld aan het BGH (zie Verkade, a.w., nr. 14); voor vraag 1 geldt dat wellicht niet, maar lijkt het niettemin aanbevelenswaardig met de beantwoording ervan te wachten totdat het BGH in deze zaak uitspraak heeft gedaan.

12. Ik moge dan ook concluderen dat Uw Raad naar aanleiding van het cassatiemiddel in deze zaak vragen van uitlegging betreffende art. 21 BTMW aan het BGH zal voorleggen, met aanhouding van iedere verdere uitspraak en met schorsing van het geding totdat dit hof op de vragen uitspraak zal hebben gedaan.